

Liburuak

KRITIKA

Neure buruaren alde.
Koldo Zuazo.
Alberdania, 2011.

Helduen literatura | NOBELA HISTORIKOA

Gema Lasarte

Zaila yaizten zaik gure eskueria?

ELEBERRI HISTORIKOA idatzi ahal izateko dokumentazio jorrak aski lan nekeza behar du izan, okertzeko beldur handirik gabe urteetako txindurri lanadela ere generake. Koldo Zuazok 1574. urtera garamatza eta tenore hori Euskal Herrian eta Ameriketara irudikatu digu. Beraz, sasoi hartako ofizioak, bekatuak eta aginteak ondo islatzen ahalegindu da. Eta Otxandion hasitako abentura Ameriketako Basoa herrixka indigenan bukatzen da. Esan behar dut, Javier Rojok liburu honi egindako kritika birekin bat egiten dudala, Euskal Herriko garai hartako bizimoldea irudikatzeko orduan askozaz ere zehatzago eta finago ibili dela Zuazo, Ameriketara iritsitakoan askoz ere orokorragoa eta historikoa baino abenturazkoa bilakatu duelako kontakizuna. Bigarrenik, Rojok dio pertsonaiak (Martin Garaigordobilek) XVI. mendeko ikuspuntua duki beharrean sarri XXI. mendeko idazlearen ikuspuntua hartzen duela, hizkuntzari nahiz politikari egiten zaizkion erreferentziak bide.

Hirugarrenik, ene baitan, Koldo Zuazoren dialektologia lana ezagututa, eleberria irakurri aurretik konbentzitua nengoen euskara bikaina gozatzeko aukera izango nuela: aurreko liburuen antzera hizkuntza festa izango zela, alegia; eta ez naiz ibili batere oker, ez horixe, Zuazo hizkuntzalari handia baita. Baina, uste nuen, Martin Garaigordobilek garai hartan egiten zen euskarara eramango ninduela, bere garaian *Otto Pettek* egin zuenaren antzera. Baina ez, Martin Garaigordobilek (1512-1574) euskara garbia hitz egiten du, seguru aski, Markos ere badelako eta Markosek Basoako hizkuntza ez ezik nahualta ere hitz egiten duelako. Garai hartako euskara gutxi azaltzen da, Martinek Ameriketarako bidea hartzeko Sevillara egiten duen bidean urdiaindar batzuekin topo egiten duenean eta haiek garaiko euskaraz mintzo direnean. “Autz itzak hiaurre hatuek gurdi gainien, beste hoiek bekela (...) Zaila yaizten zaik gure eskueria?”. Besterik ez, Anbotoko otso gorria!

Martin-Markos protagonistak bizitza guztia soldatuen ihesi dabilen errementeri baten nondik norakoak kontatzen dizkigu lehen pertsonan. Artean maitasuna, adiskidetasuna eta leialtasuna bihurtzen dira ardatz nagusi. Asteburu batean, besterik ezean, etxearen epelaren arrimuan edota hondartzan aski erraz leitzen den eleberria da Zuazok idatzi diguna, abenturaz gainezka egiten duena eta ortzemugan historia ere baduena.

Gazteak, aisialdia eta euskara Ipar Euskal Herrian.

Erramun Baxok,
Jean-Baptiste Coyos.
Euskaltzaindia, 2012.

Gazteek aisialdian euskaraz egin dezaten

JAGON SAILAK argitaratu duen 15. zenbakia dugu *Gazteak, aisialdia eta euskara Ipar Euskal Herrian* liburua. Erramun Baxok ohorezko euskaltzainak eta Jean-Baptiste Coyos euskaltzain urgazleak idatzia da eta 2010ean XV. Jagon Jardunaldietarako elkarrekin prestatutako hitzaldia du aitzindari. Baxenafarroa, Lapurdi eta Zuberoako gazteek, aisialdiari dagokionez beti ere, euskarazko edota euskal kulturari lotutako zein jardun hautatzen duten aurkeztea du xede nagusi azterketa honek.

Mota honetako ikerketa-liburuetan gertatu ohi den moduan, bereziki liburuen amaierak erakarri du gure interesa; azterketaren nondik norakoek baino gehiago, amaieran eskaintzen diren ondorioek eta gomendioek. Gazteak euskarara eta euskal ekoizpenetara nola erakarri, edota euskal produktuak eta zerbitzuak publiko berrientzat erakargarriak izan daitezen zer egin, indarguneak eta ahuleziak zeintzuk diren, horiexek argitzera datoz.

Besteak beste, “euskarazko irakurketa bultzatzeko haurrentzat bezala gazteentzat ere mota guztietako liburu bilduma bat sortu behar litzateke, erakunde publikoek eta argitaletxeek edota Ikas pedagogia zerbitzuak parte hartuz”. Edota, “Aisialdi zientifikoa eta ekologikoa gazteei euskaraz eskainiko zaie ikastetxeen barnean, bai eta ere kanpoan tokiko aginteek eragileak sostengatzen dituzten neurrian”.

Bi hizkuntzatan idatzita dator: euskaraz eta frantsesez. |

